EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 16.7.2008
KOM(2008) 465 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE

Teollisoikeuksia koskeva eurooppalainen strategia

KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE

Teollisoikeuksia koskeva eurooppalainen strategia

1. JOHDANTO

Teollisoikeuksia koskevassa lainsäädännössä vahvistetaan aineettoman omaisuuden suoja. Esimerkiksi silloin, kun valmistettu tuote myydään, itse tuotteen omistusoikeus siirtyy ostajalle. Immateriaalioikeuksien perusteella tuotteeseen liittyvien aineettomien tekijöiden omistus säilyy kuitenkin tuotteen luojalla tai keksijällä. Näihin aineettomiin tekijöihin kuuluu tuotteen taustalla oleva idea tai keksintö taikka nimi tai merkki, joka erottaa tuotteen muista. Perinteisesti immateriaalioikeudet jaetaan kahteen pääryhmään: teollisoikeudet ja tekijänoikeudet. Tässä tiedonannossa keskitytään **teollisoikeuksiin**[1].

Parhaiten tunnettuja teollisoikeuksia ovat patentit ja tavaramerkit. Patentti on määräaikainen yksinoikeus, joka on myönnetty keksijälle vastineeksi keksintöä koskevien teknisten tietojen paljastamisesta. Tavaramerkkiä taas käytetään tavaroiden ja palvelujen alkuperän yksilöimiseen, ja niihin liittyvillä oikeuksilla ei ole enimmäisvoimassaoloaikaa, kunhan niiden käyttö kaupassa jatkuu. Joka tapauksessa molemmat edellä mainitut oikeudet voidaan pitää voimassa vain maksamalla uudistamismaksuja. Teollisoikeuksia on monenlaisia, ja niihin kuuluu myös vähemmän tunnettuja oikeuksia kuten teolliset mallit, maantieteelliset merkinnät ja kasvinjalostajanoikeudet. Näille kaikille oikeuksille yhteistä on kuitenkin se, että niiden avulla oikeuden haltija pystyy estämään mahdollisesti kaupallista arvoa sisältävän aineettoman omaisuuden luvattoman käytön, olipa kyseessä sitten innovatiivisen tuotteen tai prosessin taustalla oleva idea tai kuluttajalle tarkoitettu merkintä alkuperästä.

Eurooppa tarvitsee vahvoja teollisoikeuksia voidakseen suojata innovaatioitaan ja pysyä kilpailukykyisenä maailmanlaajuisessa osaamisyhteiskunnassa. EU:ssa useimmilla rekisteröidyillä teollisoikeuksilla on yhteisön laajuinen suoja. Yrityksillä ei kuitenkaan ole tällaista mahdollisuutta patenttien alalla, koska yhteisöpatentista ei ole vielä päästy yksimielisyyteen. Tämän aukon paikkaamiseksi komissio antoi huhtikuussa 2007 tiedonannon[2] piristääkseen eurooppalaisesta patenttijärjestelmästä käytävää keskustelua ja viitoittaakseen tietä kohti yhteisöpatenttia ja parempaa patenttituomioistuinjärjestelmää EU:ssa. Komissio katsoo, että tässä asiassa eteneminen on olennaisen tärkeää, ja aikoo edelleenkin pitää kyseisiä ehdotuksia koskevan yhteisymmärryksen edistämistä ensisijaisena tavoitteenaan.

Viimevuotisessa tiedonannossa annettiin sysäys edistymiselle lainsäädännöllisissä kysymyksissä, jotka yhteisössä ovat patenttien alalla vielä ratkaisematta. Koska patenttikysymyksiä koskevien ratkaisujen etsintä on nyt hyvällä alulla, tässä tiedonannossa pyritään kehittämään laaja-alainen ja yhdennetty strategia koko teollisoikeuksien alalle. Tässä tiedonannossa ei ole tarkoitus käsitellä muodollisten teollisoikeuksien ja vaihtoehtoisten

---

[1] Tekijänoikeuksien alalla komissio on julkaissut vihreän kirjan tekijänoikeuksista osaamisyhteiskunnassa, KOM(2008) 466 lopullinen.

[2] Euroopan patenttijärjestelmän parantaminen, KOM(2007) 165 lopullinen.

liiketoimintamallien kuten avoimen lähdekoodin ohjelmistojen tai liikesalaisuuksien suhteellisia etuja, vaan siinä keskitytään itse teollisoikeuksiin. Siinä analysoidaan olemassa olevia aloitteita, ja tarkoituksena on ehdottaa toimia, joiden avulla järjestelmä toimisi parhaalla mahdollisella tavalla Euroopan tulevina vuosina kohtaamiin haasteisiin vastaamiseksi.

2. HAASTEET

Strategiaraportissa uudistetusta Lissabonin kasvu- ja työllisyysstrategiasta komissio määritteli osaamiseen ja innovointiin panostamisen yhdeksi neljästä kohdennettujen toimien painopistealueesta kaudella 2008–2010[3]. Immateriaalioikeuksien suoja on tärkeä yleisedellytys innovaatioille, tutkimukseen ja kehitykseen tehtävien sijoitusten edistämiselle sekä tietämyksen siirtymiselle laboratoriosta markkinoille. Immateriaalioikeuksia koskeva selkeä järjestelmä on olennainen edellytys sisämarkkinoiden toiminnalle ja ns. viidennen vapauden, osaamisen vapaan liikkuvuuden, toteutumiselle. Laajemman politiikan osana se saattaa myös edistää ratkaisujen löytymistä maailmanlaajuisiin, yhä tärkeämpiin kysymyksiin, kuten ilmastonmuutokseen, maailman väestön ikääntymiseen ja mahdolliseen energiakriisiin.

2.1. Teollisoikeuksien taloudelliset ja yhteiskunnalliset edut

Omaisuus, olipa se sitten aineellista tai aineetonta, on olennaisen tärkeää markkinatalouden toiminnalle. Teollisoikeudet kuten patentit, mallit ja kasvinjalostajanoikeudet kannustavat tuottamaan uusia keksintöjä ja muita innovaatioita antamalla yksinoikeuden rajatuksi ajaksi. Tällaiset teollisoikeudet helpottavat uusien toimijoiden markkinoille pääsyä auttamalla riskipääoman hankinnassa ja mahdollistamalla tuotannon lisensoimisen vakiintuneille toimijoille. Tavaramerkkioikeudet ovat olennaisen tärkeitä vääristymättömän kilpailun kannalta, sillä niiden avulla kuluttaja voi erottaa toisistaan eri yritysten tuotteet ja palvelut. Tavaramerkit ovat erittäin tehokas viestintätapa. Toisaalta ne toimivat tiedonvälityksen ja mainonnan välineenä, toisaalta symbolina, jonka avulla voidaan luoda ja edustaa yrityksen yritystoiminnallisia valmiuksia ja julkisuuskuvaa. Kun kilpailevia jäljitelmiä ei ole, tuottaja voi suurentaa markkinaosuuttaan, kasvattaa voittomarginaaleja ja kehittää asiakasuskollisuutta.

Patenttioikeuksien edut ulottuvat myös oikeuksien haltijaa laajemmalle osaamisen levittämisen kautta. Vaikka kilpailijayhtiöt saattavat menettää markkinaosuuksia yhden kilpailijan patenttien vuoksi, ne hyötyvät julkaistujen keksintöjen tarjoamista uusista teknologisista mahdollisuuksista, jolloin takaisinmallinnuksen tarve vähenee. Tämä saattaa luoda innovaatiotoiminnan alalle myönteisen innovaatiokierteen, joka pitkällä aikavälillä tasapainottaa markkinayksinoikeuden jakson aikana vallinneiden korkeiden hintojen alkuvaikutusta. Teollisoikeuksilla voi näin ollen olla myönteinen vaikutus kilpailuun, jos sen rinnalla kilpailusääntöjä sovelletaan tarkasti oikeuksien väärinkäytön estämiseksi.

Eräs esimerkki teollisoikeuksien kilpailumyönteisistä vaikutuksista on ns. teknologiapoolien[4] muodostaminen patenttien alalla; niiden avulla liiketoimikustannukset alenevat ja kumulatiivisille rojalteille määritellään enimmäismäärä. Teknologiapoolien muodostaminen

---

[3] Strategiaraportti uudistetusta Lissabonin kasvu- ja työllisyysstrategiasta: uuden kauden (2008–2010) käynnistäminen, Uudistamista jatkettava, KOM(2007) 803 lopullinen, I osa.

[4] Komission tiedonanto – Suuntaviivat EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan soveltamisesta teknologiansiirtosopimuksiin (EUVL C 101, 27.4.2004, s. 2).

mahdollistaa myös lisenssin myöntämisen pooliin kuuluville teknologioille keskitetysti. Jos lisenssinsaajat saavat lisensoidun teknologian soveltamiseen liittyviä jatkuvia palveluja, yhteislisensointi ja yhteispalvelut voivat alentaa kustannuksia lisää.

Näistä eduista huolimatta teollisoikeudet eivät ole sinällään tavoiteltava päämäärä. Politiikan yhteydessä on otettava huomioon yksinoikeuksien tarjoamisen ja uusien tuotteiden ja prosessien levittämisen välinen tasapaino, jotta teollisoikeudet saavat jatkossakin aikaan taloudellisia ja yhteiskunnallisia etuja.

2.2. Muuttuva innovaatioympäristö

Innovaatiotoiminnan merkitys kilpailuedun edistäjänä on maailmanlaajuisessa osaamisyhteiskunnassa kasvanut. EU:n yritykset eivät voi enää laskea pelkästään hintojen varaan kilpailukykynsä säilyttämiseksi. Tässä tilanteessa pienillä ja keskisuurilla yrityksillä (pk-yritykset) sekä julkisilla tutkimusorganisaatioilla, joihin kuuluvat myös yliopistot, on entistä suurempi merkitys, kun teollisoikeuksien lisensointi muuttuu yhä tärkeämmäksi. Komissio on painottanut entistä vahvemmin pk-yritysten merkitystä Lissabonin strategian kaudella 2008–2010 ehdottamalla uusia toimenpiteitä aloitteessaan ”Pienet ensin” – Eurooppalaisia pk-yrityksiä tukeva aloite[5]. Lisäksi komission äskettäin antamassa suosituksessa jäsenvaltioille vahvistetaan jälleen, miten tärkeää Euroopan kilpailukyvyn kehittämisen kannalta on siirtää tietämystä julkisten tutkimusorganisaatioiden ja yksityisen sektorin välillä. Suositukseen sisältyy henkisen omaisuuden hallinnointia koskevat tutkimusorganisaatioiden käytännesäännöt[6] ja se perustuu kehotukseen luoda eurooppalaiset tietämyksen siirron puitteet[7]. Suosituksen avulla edistetään tasavertaisempien toimintaolosuhteiden luomista ja helpotetaan kansainvälistä tietämyksen siirtoa. Tietämyksen siirtoa voidaan parantaa myös patenttirikkomuksiin tehtävien tutkimuspoikkeusten yhdenmukaisella määrittelyllä ja soveltamisella[8]. Kun lisäksi monet julkiset tutkimusorganisaatiot ovat muuttumassa yrityshenkisemmiksi, esimerkiksi lisensoimalla toimintaansa tai luomalla oheistuotteita, niiden tarpeet ovat yhä suuremmassa määrin samanlaiset kuin pk-yrityksillä. Monet tässä tiedonannossa esitetyt pk-yrityksiä koskevat toimenpiteet saattavat sen vuoksi hyödyttää myös tutkimuslaitoksia.

Teollisoikeudet ovat yhä tärkeämpiä yritysten kokonaisliiketoimintastrategiassa, koska ne ovat olennainen osa aineettoman omaisuuden johtamista. Patenttien, tavaramerkkien ja muiden rekisteröityjen oikeuksien kysyntä on viime vuosina kasvanut valtavasti. Myös muut tavat suojata liikesalaisuuksien tapaisia tietoja ovat kuitenkin edelleen tärkeitä, samoin läpimenoaikaan liittyvä etu kilpailijoihin nähden. Lisäksi tieto- ja viestintätekniikan alalla on nykyisin omistusoikeuksiin perustuvien mallien rinnalla olemassa avoimen lähdekoodin ohjelmistoihin perustuvia liiketoimintamalleja. Eurooppalaisille yritysjohtajille viime vuonna tehdyssä kyselyssä 53 prosenttia johtajista arvioi, että immateriaalioikeudet tulevat olemaan seuraavien kahden vuoden aikana hyvin tärkeitä tai ratkaisevassa asemassa heidän

---

5 ”Pienet ensin” – Eurooppalaisia pk-yrityksiä tukeva aloite (”Small Business Act”), KOM(2008) 394 lopullinen.

6 Komission suositus henkisen omaisuuden hallinnoinnista tietämyksensiirtotoimissa sekä korkeakoulujen ja muiden julkisten tutkimusorganisaatioiden käytännesäännöistä, C(2008) 1329.

7 Tietämyksen siirto tutkimuslaitosten ja yritysten välillä Euroopassa: tavoitteena avoin innovointiympäristö, KOM(2007) 182 lopullinen.

8 Patenttirikkomukseen tehtävän tutkimuspoikkeuksen avulla tutkijat voivat käyttää patentoitua tekniikkaa kokeellisiin tai yksityisiin ja epäkaupallisiin tarkoituksiin. Sen soveltamista EU:n jäsenvaltioissa arvioidaan parhaillaan laajapohjaisessa tutkimuksessa, ks. http://www.eutechnologytransfer.eu/deliverables/experimental_use_exemption.pdf.

liiketoimintamalliensa kannalta. Johtajista 35 prosenttia katsoi, että asia oli näin myös tutkimuksen tekohetkellä[9]. Aineettoman omaisuuden kasvava merkitys arvon luomisessa on kuitenkin ristiriidassa sen kanssa, että tämän omaisuuden käsittelyä ei ole standardoitu yritysraportoinnissa, mikä saattaa olla esteenä yritysten rahoituksen saannille. Asia voitaisiin korjata tulevaisuudessa kehittämällä aineettoman omaisuuden raportointia kansainvälisesti.

2.3. Teollisoikeuksia koskeva eurooppalainen strategia

Kansainvälisesti sovitut teollisoikeuksien suojelua koskevat periaatteet ovat peräisin 1800-luvulta[10]. Vähimmäisvaatimukset sisällytettiin 1900-luvun loppupuolella TRIPS-sopimukseen[11]. Nyt 2000-luvulla teollisoikeuksia koskevalla strategialla on varmistettava, että Eurooppa pystyy vastaamaan maailmanlaajuisen osaamisyhteiskunnan mukanaan tuomiin haasteisiin. Immateriaalioikeuksia koskevan järjestelmän olisi edelleen kannustettava innovaatioihin ja edistettävä osaltaan Lissabonin kokonaisstrategian toteuttamista. Komissio on määritellyt arviointiperusteet näiden tavoitteiden saavuttamiseksi: järjestelmän olisi oltava **korkealaatuinen** ja perustuttava tiukkoihin normeihin; sen olisi oltava **kohtuuhintainen** siten, että hinta on oikeassa suhteessa laatuun ja oikeusvarmuuteen; järjestelmän olisi oltava **johdonmukainen** siten, että säädöksiä tulkitaan samalla tavoin ja oikeuskäsittelyt ovat yhdenmukaiset; ja sen olisi oltava **tasapainoinen** siten, että arvokkaiden keksintöjen palkitseminen sekä ideoiden ja innovaatioiden helpon liikkumisen varmistaminen ovat tasapainossa[12].

Vaikka EU:ssa on jo olemassa useita teollisoikeuksia koskeva sääntelykehys, patenttien alalla tilanne on aivan toisenlainen. On selvää, että yhteisöpatentin ja EU:n laajuisen patenttituomioistuinjärjestelmän hyväksyminen olisi huomattava parannus kohtuuhintaisuuden, johdonmukaisuuden sekä keksijöiden palkitsemisen ja ideoiden liikkumisen välisen tasapainon kannalta.

Tässä tiedonannossa hahmotellaan toimia laadukkaan teollisoikeuksia koskevan järjestelmän luomiseksi; sen avulla Eurooppa voisi vastata talouden globalisoitumisen haasteisiin. Strategia täydentää tiedonantoa Euroopan patenttijärjestelmästä[13], mutta kattaa laajemman alan, koska nyt teollisoikeuksia käsitellään laaja-alaisesti. Laadukkaat oikeudet ovat olennainen vaatimus järjestelmän kaikkien osa-alueiden kannalta – yritysten, kuten pk-yritysten, tukemisen ja tietämyksen siirron helpottamisen sekä niiden oikeuksien tehokkaan toteuttamisen kannalta, joilla torjutaan väärentämistä ja piratismia. Vain laadukkaan järjestelmän avulla Eurooppa voi hyötyä maailmanlaajuisen talouden tarjoamista uusista mahdollisuuksista ja täyttää velvoitteensa.

Tämän yhdennetyn strategian eri osa-alueet riippuvat toisistaan ja tukevat toisiaan, mutta eivät ole tyhjentäviä. Keskeiset politiikanalat kuuluvat yhteisön toimivaltaan, joten komissiolla on erityinen vastuu osallistua toimintamallien kehittämiseen. Vastuu onnistumisesta on kuitenkin yhteinen. Jäsenvaltioita kutsutaankin Lissabonin strategian yhteydessä ottamaan nyt käsiteltävänä oleva strategia huomioon omia strategioitaan

---

9 *The value of knowledge: European firms and the intellectual property challenge*, the Economist-lehden tutkimusyhtiön (Economist Intelligence Unit) vuonna 2007 the Economist-lehdessä julkaisema raportti.

10 Teollisoikeuden suojelemista koskeva Pariisin yleissopimus (tehty Pariisissa vuonna 1883, tarkistettu viimeksi Tukholmassa vuonna 1967).

11 Sopimus teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista, ks. http://www.wto.int/english/docs_e/legal_e/27-trips_01_e.htm.

12 Innovaatiomyönteinen moderni Eurooppa, KOM(2006) 589 lopullinen.

13 Euroopan patenttijärjestelmän parantaminen, KOM(2007) 165 lopullinen.

laatiessaan ja käsittelemään muun muassa yksinkertaistamismahdollisuuksia paremman sääntelyn periaatteen mukaisesti. Samalla tavoin muilla sidosryhmillä kuten keksijöillä, yliopistoilla, yrityksillä ja loppukäyttäjillä on olennainen merkitys, ja niiden on tehtävä perusteltuja päätöksiä teollisoikeuksien hallinnoinnin alalla.

3. TEOLLISOIKEUKSIEN LAATU

Laadukkaalla teollisoikeuksien järjestelmällä olisi tarkoitus saavuttaa tunnustetut tavoitteet, jotka ovat innovaatiotoiminnan kannustaminen ja uuden teknologian ja tietämyksen levittäminen. Kyseessä on laajempi asia kuin yksittäisten oikeuksien tekninen ja oikeudellinen tarkastelu niiden taloudellisen vaikutuksen pohtimiseksi. Laadukkaat oikeudet, joilla palkitaan vain oikeudelliset vaatimukset täyttäviä keksintöjä, ovat olennaisen tärkeitä hyvin toimivalle järjestelmälle, samoin kuin se, että yritykset ja yhteiskunta pääsevät helposti tutustumaan näitä oikeuksia koskeviin tietoihin.

3.1. Patentit

Patenttien laadun katsotaan yleisesti olevan Euroopassa korkealla tasolla. Sidosryhmät ovat kuitenkin huolissaan patenttien laadun säilyttämisestä ja parantamisesta Euroopassa ja haluavat välttää eräiden muiden patenttivirastojen toiminnassa esiintyviä puutteita[14]. Myös Euroopan parlamentti kantaa huolta tästä asiasta[15]. Esimerkiksi suuri määrä päällekkäisiä patenttioikeuksia, ns. patenttitiheikkö[16], saattaa merkitä lisäesteitä uusien teknologioiden kaupallistamiselle. Huonolaatuiset oikeudet voivat lisäksi edistää ns. patenttipeikkoihin[17] liittyviä ongelmia, joita on esiintynyt Yhdysvaltojen oikeusjärjestelmässä.

Tilanne Euroopassa vastaa maailmanlaajuista suuntausta; patenttihakemusten määrä on jatkuvassa kasvussa. Euroopan patenttivirastoon tehtyjen vuosittaisten patenttihakemusten määrä ylitti vuonna 2006 ensi kertaa 200 000 hakemuksen rajan ja kasvoi 5,6 prosentilla[18]. Lisäksi hakemukset ovat entistä laajempia, sillä sekä Euroopan patenttivirastolle tehtyjen hakemusten lukumäärä että niiden sivumäärä on kaksinkertaistunut viimeksi kuluneiden 20 vuoden aikana[19]. Patenttihakemusten määrän ja monimutkaisuuden kasvu koko maailmassa on johtanut vireillä olevien patenttihakemusten yhä pahempaan ruuhkautumiseen[20], mikä on pahentanut entisestään muiden tekijöiden kuten käyttämättömien

---

14 Vuonna 2006 järjestetty julkinen kuuleminen tulevaisuuden patenttipolitiikasta Euroopassa, http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/patent/hearing/preliminary_findings_en.pdf.

15 Euroopan parlamentissa toimivan tieteellisten ja teknisten vaihtoehtojen arviointia käsittelevän ryhmän (STOA) toimeksiantama tutkimus *Policy options for the improvement of the European patent system*, http://www.europarl.europa.eu/stoa/publications/studies/stoa16_en.pdf.

16 Patenttitiheikkö tarkoittaa mahdollista ongelmatilannetta, jossa tiettyyn tuotteeseen tai teknologiaan liittyviä patentteja on paljon ja alan innovointi hidastuu, koska pelätään investoinneista pidättäytymistä ja patenttiloukkausoikeudenkäyntejä.

17 Patenttipeikoilla tarkoitetaan patentinhaltijoita, joiden pääliiketoimintana on käyttää patenttioikeuksia uhatakseen yrityksiä patenttiloukkauskanteilla ja saadakseen kieltotuomion sekä veloittaa kolmansilta osapuolilta lisenssimaksuja.

18 Euroopan patenttiviraston vuoden 2006 vuosikertomus, http://www.epo.org/about-us/office/annual-reports/2006.htm.

19 *When small is beautiful: measuring the evolution and consequences of the voluminosity of patent applications at the EPO*, Eugenio Archontopoulos et al., Information Economics and Policy, Vol 19, No. 2 (kesäkuu 2007).

20 Käsittelemättä olevia patentteja on koko maailmassa 10 miljoonaa. Euroopan patenttivirastossa oli vuonna 2006 vireillä 304 100 käsittelyä, kun vuonna 2005 niitä oli 285 400.

patenttien aiheuttamaa markkinoiden epävarmuutta. Lisäksi yhä suurempi osa tekniikan tasoa[21] koskevasta tiedosta julkaistaan muilla kuin eurooppalaisilla kielillä, esimerkiksi kiinaksi ja koreaksi. Nämä suuntaukset sekä uusia teknologian aloja koskevat hakemukset merkitsevät erityisiä haasteita patenttivirastoille. Yrityksillä ja innovoijilla on myös tarve päästä tutustumaan patenttitietoihin nykyistä helpommin.

Olennaisen tärkeää on, että patentteja myönnetään vain silloin, kun kyseessä on todellinen keksintö. Huonolaatuisten patenttioikeuksien myöntäminen lisää taloudellista ja oikeudellista epävarmuutta. Euroopan patenttiviraston strategiana on ”nostaa rimaa” tulevan työmääränsä suhteen, ja Euroopan patenttivirastojen olisi toimittava yhteistyössä esimerkiksi hyödyntämällä toinen toistensa toimintaa korkealaatuisten oikeuksien säilyttämiseksi ja sen välttämiseksi, että patentteja myönnetään aloilla, jotka eivät ole patentoitavissa kuten tietokoneohjelmistot ja liiketoimintamenetelmät. Hakemusten käsittelijät on myös pidettävä ajan tasalla oman alansa uusimmista kehityssuuntauksista jatkuvan ammatillisen kehityksen avulla. Lisäksi patenttivirastojen rooliin kuuluu hakemusten hylkääminen, mikä olisi otettava asianmukaisesti huomioon niiden toimintaa arvioitaessa. Myös sidosryhmät ovat tärkeässä osassa sen ehkäisemisessä, ettei patenttivirastoille lähetetä liikaa hakemuksia, joihin ei sisälly keksinnöllisyyttä. Kysynnän kasvaessa patenttien laadun parantamisen kannalta rohkaisevilta ovat vaikuttaneet esimerkiksi aloitteet, joissa asiantuntijatoverit ovat suorittaneet patenttialan vertaisarviointimenettelyjä tai joissa on laadittu vapaaehtoisia parhaita käytänteitä esitettävien hakemusten laadun parantamiseksi.

Hyödyllisyysmallit, joita on käytössä joissakin EU:n jäsenvaltioissa, vastaavat patentteja siltä osin, että nekin antavat haltijalleen yksinoikeuden tekniseen keksintöön, mutta niiden voimassaoloaika on patentteja lyhyempi. Hyödyllisyysmallin suojaaman keksinnön on oltava uusi, mutta yleisesti ottaen vaadittavan keksinnöllisyyden taso ei ole yhtä korkea kuin patenttien kohdalla. Jäsenvaltioissa, joissa ei suoriteta perusteellista keksinnöllisyyden arviointia, hyödyllisyysmallit ja kansalliset patentit ovat nopeampi tapa suojan saamiseksi. Niitä voidaan kuitenkin pitää tutkittuja patentteja heikompilaatuisina oikeuksina, minkä vuoksi ne saattavat lisätä oikeudellista epävarmuutta.

Komissio aikoo:

- käynnistää patenttien laatua koskevan laajan tutkimuksen analysoidakseen heikkolaatuisten oikeuksien riskejä ja tarkastellakseen mahdollisuuksia välttää niitä Euroopassa

- tutkia käyttämättömiin patentteihin liittyvien mahdollisten ongelmien laajuutta, myös arvioida niiden syitä ja esittää ratkaisuehdotuksia.

Jäsenvaltioita, joissa myönnetään hyödyllisyysmalleja ja patentteja tutkimatta keksinnöllisyyttä, pyydetään arvioimaan näiden oikeuksien panosta innovointiin.

[21] Tekniikan tasoa (*prior art*) koskevat tiedot ovat tietoa, joka annetaan yleisön käyttöön ennen tiettyä päivää ja joka on olennaista patenttihakemuksen ainutlaatuisuuden kannalta ja siten myönnettävien patenttioikeuksien laajuuden kannalta.

3.2. Tavaramerkit

Eurooppa on riippuvainen vahvoista merkeistä[22]. Tämä edellyttää vahvaa tavaramerkkien suojaa, joka tehoaa epäasianmukaista lisensointia, käyttämättömyyttä tai sääntöjenvastaista käyttöä sekä rikkomisia vastaan.

Rekisteröintimenettelyihin sekä tavaramerkkien tutkintaan on sovellettava korkeita laatuvaatimuksia, erityisesti sen varmistamiseksi, että saatavat rekisteröinnit oikeuttavat olettamaan pätevyyttä, joka vastaa asiakkaan odotuksia. Rekisteröintimenettelyjen on oltava läpinäkyviä, luotettavia, johdonmukaisia ja yrityksille kohtuuhintaisia. Sisämarkkinoilla toimiva yhdenmukaistamisvirasto (OHIM) on ottanut käyttöön EU:n laajuisen käyttäjätyytyväisyystutkimuksen. Vuoden 2007 tulokset osoittavat asiamiesten ja tavaramerkin haltijoiden olleen aikaisempaa tyytyväisempiä kokonaistilanteeseen, kun kanteluja on ollut aikaisempaa vähemmän ja niitä on ratkaistu tehokkaammin. Muutoksenhakupäätöksien kohdalla on kuitenkin parantamisen varaa, erityisesti aikataulujen noudattamisessa. Lisäksi sähköisen liiketoiminnan välineiden lisääntyneestä käytöstä huolimatta nopeutta ja luotettavuutta olisi vielä lisättävä. OHIM on kehittänyt laadunhallintajärjestelmän ja ottanut käyttöön palvelun peruskirjan, jossa määritellään viraston tavoitteet sen pohjalta, mitä käyttäjät voivat odottaa. Lisäksi OHIM:lla on tavoitteena kehittyä täysimittaiseksi sähköiseksi organisaatioksi[23].

Yhteisössä tavaramerkkien rekisteröintiä on yhdenmukaistettu jäsenvaltioissa yli 15 vuoden ajan, ja kansalliset ja yhteisön tavaramerkkioikeudet ovat olleet voimassa rinnakkain yli 10 vuotta. Vaikka tavaramerkkijärjestelmä on osoittautunut monelta osin selkeäksi menestykseksi, nyt on kuitenkin aika suorittaa kokonaisarviointi.

> *Komissio aikoo toteuttaa yhteisön ja jäsenvaltioiden tavaramerkkijärjestelmien toimivuuden kokonaisarvioinnin. Tutkimuksessa analysoidaan EU:n tavaramerkkijärjestelmien vaikutuksia sidosryhmiin, ja sen pohjalta voidaan tulevaisuudessa mahdollisesti tarkistaa yhteisön tavaramerkkijärjestelmää ja kehittää yhteistyötä OHIM:n ja kansallisten virastojen välillä.*

3.3. Muut teollisoikeudet

Tavaramerkkien lisäksi yhteisössä on muitakin teollisoikeuksia koskevia järjestelmiä. Yhteisömallia[24] koskeva järjestelmä otettiin käyttöön vuonna 2003, ja sen kautta on nykyään mahdollista hankkia suoja kolmansissa maissa, sillä Euroopan yhteisö liittyi vuonna 2008 teollismallien kansainvälistä rekisteröintiä koskevaan Haagin sopimukseen liittyvään Geneven asiakirjaan. Vaikka kansallinen malleja koskeva lainsäädäntö on pitkälle yhdenmukaistettu mallien oikeudellisesta suojasta annetun direktiivin[25] mukaiseksi, varaosien jälkimarkkinoiden vapauttamista koskevan ehdotuksen[26] hyväksyminen toisi yhtenäismarkkinoille johdonmukaisemman järjestelmän. Näiden kehityskulkujen ollessa

---

22 Eurobrand2007 -tutkimus, http://study.eurobrand.cc/valueranking2007/.

23 Lisätietoja OHIM:n internetsivuilla: http://oami.europa.eu/en/userscorner/default.htm.

24 Neuvoston asetus (EY) N:o 6/2002, annettu 21 päivänä joulukuuta 2001, yhteisömallista (EYVL L 3, 5.1.2002, s. 1).

25 Direktiivi 98/71/EY, annettu 13 päivänä lokakuuta 1998, mallien oikeudellisesta suojasta (EYVL L 289, 28.10.1998, s. 2).

26 Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi mallien oikeudellisesta suojasta annetun direktiivin 98/71/EY muuttamisesta, KOM(2004) 582 lopullinen.

meneillään ja koska yhteisön mallijärjestelmä on suhteellisen tuore, komissio ei tällä hetkellä suunnittele mallijärjestelmän arviointia.

Pidempään voimassa olleita yhteisön suojajärjestelmiä ovat muun muassa maantieteelliset merkinnät ja yhteisön kasvinjalostajanoikeudet. Euroopan yhteisössä on käytössä maantieteellisten merkintöjen rekisteröinti viinien ja maataloustuotteiden sekä elintarvikkeiden osalta suojatun alkuperänimityksen muodossa ja suojattujen maantieteellisten merkintöjen muodossa, joka ulottuu myös tislattuihin alkoholijuomiin[27]. Näiden järjestelmien avulla kuluttajille taataan se, että he ostavat aidon tuotteen, jonka ominaislaatu tai maine on alkuperäalueen ansiota. Maantieteellisiä merkintöjä suojaavilla järjestelmillä on erilainen tehtävä ja eri tavoitteet kuin tavaramerkkien suojaamisella. Molemmat järjestelmät kuitenkin edistävät tuotenimien suojaamista väärinkäytöltä ja jäljitelmiltä. Komissio tekee parhaillaan jälkiarviointia maataloustuotteita koskevan järjestelmän soveltamisesta kokonaisuudessaan vuodesta 1992 alkaen. Osana tutkimusta tarkastellaan myös järjestelmän suhdetta tavaramerkkeihin. Komissio aikoo julkaista vuoden 2008 aikana myös maataloustuotteiden laatupolitiikkaa käsittelevän vihreän kirjan, jossa on tarkoitus kuulla sidosryhmiä tuotestandardeista, tuotantovaatimuksista ja laatujärjestelmistä sekä maantieteellisten merkintöjen järjestelmien tulevasta kehityksestä. Lisäksi komissio pohtii, miten helpottaa maantieteellisten merkintöjen suojaa muidenkin kuin maataloustuotteiden osalta Euroopan ja kolmansien maiden tuottajien hyödyksi.

Kasvinjalostajanoikeusjärjestelmän osalta näiden oikeuksien suojaa myöntävä yhteisön kasvilajikevirasto on teettämässä arviointia omasta tehtävästään ja toiminnastaan. Kysymykseen saattaa tulla myös kasvinjalostajanoikeuksia sääntelevän yhteisön lainsäädännön kokonaisarviointi sen jälkeen, kun on saatu päätökseen käynnissä oleva siementen ja kasvien lisäysaineiston kaupan pitämiseen liittyvää yhteisön säännöstöä koskeva arviointi, jonka yhteydessä käsitellään myös yhteyksiä kasvinjalostajanoikeusjärjestelmään.

Komissio aikoo

- julkaista vuoden 2008 aikana maataloustuotteiden laatupolitiikkaa käsittelevän vihreän kirjan, joka kattaa myös maantieteelliset merkinnät

- toteuttaa muun muassa julkisen kuulemisen avulla arvioinnin, joka koskee maantieteellisten merkintöjen suojaamisen toteutettavuutta muiden kuin maataloustuotteiden kohdalla.

3.4. Teollisoikeudet ja kilpailu

Teollisoikeuksia koskevan lainsäädännön ja kilpailuoikeuden yhteisiä tavoitteita ovat innovaatioiden tukeminen ja talouskasvun edistäminen. Teollisoikeuksien vahvan suojaamisen rinnalla kilpailusääntöjen soveltamisen olisi oltava tarkkaa.

Tietyn teollisoikeuden olemassaolo ja hyödyntäminen ei sinällään ole kilpailuoikeuden vastaista. Tietyn oikeuden käyttäminen voi merkitä EY:n kilpailusääntöjen rikkomista vain poikkeustapauksessa, erityisesti silloin, jos kyseessä oleva yhtiö on määräävässä asemassa ja

[27] Suoja perustuu seuraaviin kolmeen asetukseen: neuvoston asetus (EY) N:o 1493/1999 (EYVL L 179, 14.7.1999, s. 1), joka kattaa viinit, neuvoston asetus (EY) N:o 110/2008 (EUVL L 39, 13.2.2008, s. 16), joka kattaa tislatut alkoholijuomat, ja neuvoston asetus (EY) N:o 510/2006 (EUVL L 93, 31.3.2006, s. 12), joka kattaa maatalous- ja elintarviketuotteet.

sen toiminta todennäköisesti johtaa kilpailun loppumiseen joillakin merkityksellisillä markkinoilla. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on vahvistanut olosuhteet, joissa esimerkiksi kieltäytyminen myöntämästä lisenssiä voi olla väärinkäyttöä; silloin, kun tiedot, joita kieltäydytään luovuttamasta, ovat välttämättömiä johdannaisilla markkinoilla kilpailemiseksi, kun kilpailu kyseisillä johdannaisilla markkinoilla todennäköisesti loppuisi ja kun kieltäytyminen estää sellaisten uusien tuotteiden markkinoille pääsyn, joille on kulutuskysyntää[28].

Teollisoikeuksien ja kilpailuoikeuden yhtymäkohdassa yhä tärkeämpään asemaan on nousemassa standardointi. Yleensä standardointi vaikuttaa myönteisesti innovointiin ja taloudelliseen kehitykseen. Standardointi olisi kuitenkin toteutettava avoimesti ja läpinäkyvästi, jotta vältetään mahdollinen kilpailun vääristyminen[29]. Eräs esimerkki kilpailun vääristymisestä voi olla ”patenttiväijytys”, mikä tarkoittaa sitä, että standardin kannalta olennaisen valmistajakohtaisen teknologian omistaja pitää patenttinsa tarkoituksella salassa standardoinnin aikana ja hyödyntää jälkikäteen (standardoinnin jälkeen) patentoidun teknologiansa keinotekoisesti kasvatetun arvon.

Standardointiorganisaatioiden säännöissä saatetaan määritellä velvollisuus paljastaa olennaiset patenttihakemukset ja/tai myönnetyt patentit etukäteen (ts. ennen standardointia) tai velvollisuus tarjota sitoumuksia olennaisten patenttien lisensoimisesta oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin[30]. Jotkin elimet ovat myös ottaneet käyttöön sääntöjä, joiden mukaan mahdollisesti olennaisten teknologioiden haltijoiden on ilmoitettava enimmäismäärä rojalteille, joita ne perisivät, jos niiden teknologia valittaisiin osaksi standardia. Komissio kannustaa Euroopan standardointiorganisaatioita ottamaan nämä toimintalinjat käyttöön.

Sääntöjä, joissa edellytetään rojaltien enimmäismäärän ilmoittamista etukäteen, ei saisi käyttää huijaustarkoituksessa sääntöjenvastaisiin hintaneuvotteluihin. Sinällään ne eivät kuitenkaan ole kilpailunvastaisia. Sopivissa olosuhteissa niillä voisi itse asiassa olla voimakas kilpailua edistävä vaikutus, sillä ne mahdollistavat ennakkokilpailun, joka perustuu sekä teknisiin ansioihin että teknologian hintaan. Tällaisessa skenaariossa kuluttaja on lopullinen edunsaaja, sillä ennakkokilpailu estäisi keinotekoisen korkeiden hintojen veloittamisen jälkikäteen. Tästä huolimatta ei yleensä ole kilpailuoikeuden asia arvailla tietyn standardointielimen toimintalinjaa teollisoikeuksien alalla, vaan pikemminkin tarjota ohjeistusta siitä, mitkä osatekijät saattavat olla tai saattavat olla olematta kilpailunvastaisia. Teollisuuden asia on valita, mikä järjestelmä vastaa parhaiten sen tarpeita näiden muuttujien puitteissa[31].

---

28 Asia T-201/04, *Microsoft v. komissio*, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen (suuri jaosto) tuomio, 17.9.2007.

29 Komission tiedonanto: Suuntaviivat EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan soveltamisesta horisontaalista yhteistyötä koskeviin sopimuksiin (EYVL C 3, 6.1.2003, s. 2).

30 CENin, Cenelecin ja ETSIn sekä Euroopan komission ja Euroopan vapaakauppaliiton yhteistyön yleiset suuntaviivat, allekirjoitettu 28. maaliskuuta 2003 (EUVL C 91, 16.4.2003, s. 7).

31 Esimerkiksi joissakin olosuhteissa rojalteista vapaat lisenssit saattavat olla tehokkaita edistämään standardien laajaa käyttöönottoa aloilla, joilla vallitsee vahvoja verkostovaikutuksia.

Komissio aikoo

- käynnistää kartoitustutkimuksen analysoidakseen immateriaalioikeuksien ja standardien vuorovaikutusta innovoinnin edistämisessä[32]

- laatia vuoden 2009 ensimmäisellä neljänneksellä tieto- ja viestintätekniikan alalla toteutettavaa standardointia koskevan tausta-asiakirjan, jossa käsitellään muun muassa sitä, miten tällä alalla standardit liittyvät teollisoikeuksiin.

4. INNOVAATIOTUKI PIENILLE JA KESKISUURILLE YRITYKSILLE

Kaikista yrityksistä 99 prosenttia on pieniä ja keskisuuria (pk-)yrityksiä[33], ja Euroopassa niissä on 85 miljoonaa työpaikkaa. Teollisoikeuksien onnistunut hyödyntäminen voi tarjota pk-yrityksille menestyksen kannalta olennaisen tärkeää nostovoimaa. Pk-yritykset eivät kuitenkaan useinkaan käytä teollisoikeuksien hyödyntämismahdollisuuksia täysimääräisesti[34]. Tutkimuksissa on käynyt ilmi, että ne käyttävät muodollisia teollisoikeuksia vähäisessä määrin ja sen sijaan luottavat muihin suojelutapoihin kuten liikesalaisuuksiin ja markkinointietuihin. Silloin kun tämä johtuu tietämyksen tai tuen puutteesta, se on epätoivottavaa ja korostaa tarvetta ryhtyä ripeisiin poliittisiin toimenpiteisiin.

4.1. Parannetaan pk-yritysten mahdollisuuksia saada teollisoikeuksia

Usein pk-yritykset mainitsevat korkeat kustannukset yhtenä syynä muodollisten teollisoikeuksien puuttumiselle. Toisin kuin tavaramerkkien ja mallien kohdalla, patenttien alalla pk-yritykset eivät voi valita kansallisen ja yhteisöpatentin välillä. Lontoon sopimuksen[35] voimaantulo 1. toukokuuta 2008 auttaa pk-yrityksiä hyötymään yhtenäismarkkinoista, sillä sen myötä eurooppapatenttien käännöskulut alenivat[36]. Huomattavaa parannusta asiaan saataisiin kuitenkin kustannustehokkaan, helposti saavutettavan yhteisöpatentin[37] avulla, ja sitä ovat pk-yritykset jälleen vaatineet eurooppalaisia pk-yrityksiä tukevan aloitteen (*Small Business Act*)[38] yhteydessä järjestetyssä kuulemisessa. Eurooppalaisia pk-yrityksiä tukevassa aloitteessa esitettiin kymmenen periaatetta, joista yhden mukaan EU:n ja sen jäsenvaltioiden olisi rohkaistava pk-yrityksiä hyödyntämään paremmin yhtenäismarkkinoiden tarjoamia mahdollisuuksia, muun muassa niiden mahdollisuuksia saada patentteja ja tavaramerkkejä.

Muita ehdotettuja ratkaisuja ovat pk-yrityksille tarjottavat kannustimet kuten tekniikan tasoa koskevat selvitykset ja ensimmäisille kymmenelle patenttihakemukselle annettava tuki[39],

---

32 Standardoinnista lisää vauhtia innovointiin Euroopassa, KOM(2008), 133 lopullinen.

33 Komission suositus, annettu 6 päivänä toukokuuta 2003, mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä (EUVL L 124, 20.5.2003, s. 36).

34 Yhteisön Lissabon-ohjelman täytäntöönpano – Kasvuun ja työllisyyteen tähtäävä nykyaikainen pk-yrityspolitiikka, KOM(2005) 551 lopullinen.

35 Euroopan patenttisopimuksen 65 artiklan soveltamisesta 17 päivänä lokakuuta 2000 tehty sopimus, ks. OJEPO 549, [2001].

36 Ks. http://www.epo.org/patents/law/legislative-initiatives/epc2000.html.

37 Euroopan patenttijärjestelmän parantaminen, KOM(2007) 165 lopullinen – ks. liite II ja sen viitteet, joissa esitetään laskelmia Lontoon sopimuksen ja yhteisöpatentin kustannuseduista.

38 http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/sba_en.htm#aa.

39 http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/patent/hearing/preliminary_findings_en.pdf.

joilla teollisoikeuksien suojan käyttö saattaisi lisääntyä. Tarkemman tutkimuksen[40] kohteeksi olisi otettava se, onko tehokkaampaa alentaa kaikille pk-yrityksille aiheutuvia kustannuksia (esimerkiksi alentamalla käsittelymaksuja[41]), tarjota kohdennettuja tukia[42] vai kannustimia teollisoikeuksien lisensoinnista saatujen tulojen verotuksen pienentämiseksi[43].

Komissio

- jatkaa työtä kehittääkseen Euroopan laajuisen patenttijärjestelmän, joka on tehokas, kustannuksia säästävä, korkealaatuinen ja oikeudellisesti varma ja joka pitää sisällään yhteisöpatentin ja EU:n laajuisen patenttituomioistuinjärjestelmän

- tutkii tapoja, joilla tuleva yhteisöpatentti voidaan suunnitella kustannusrakenteeltaan sellaiseksi, että se helpottaa pk-yritysten patenttien saantia.

Yhteisöpatentin hyväksymisen ollessa vireillä jäsenvaltioita kannustetaan seuraaviin toimiin tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävästä valtiontuesta annettujen yhteisön puitteiden[44] mukaisesti:

- teollisoikeuksien tukemista koskevien säännösten hyödyntäminen

- sen tutkiminen, millä tavoin pk-yritykset voivat käyttää oikeuksia paremmin hyödyksi näissä puitteissa, esimerkiksi patenttimaksuja alentamalla tai asettamalla verokannustimia lisensointitoiminnan edistämiseksi.

4.2. Parannetaan pk-yritysten mahdollisuuksia käyttää riidanratkaisumenettelyjä

Pk-yrityksillä on usein rajalliset resurssit ryhtyä oikeustoimiin, varsinkaan patenttiasioita koskeviin oikeudenkäynteihin. Ilmeinen ja hyvin tehokas korjauskeino olisi kustannuksiltaan kohtuullinen, tehokas ja luotettava EU:n laajuinen yhdennetty patenttituomioistuinjärjestelmä.

Toinen ehdotettu ratkaisu on patenttioikeudenkäyntivakuutus. Viimeisimmässä komissiolle asiasta tehdyssä tutkimuksessa[45] arvioitiin muutamien järjestelmien toteutettavuutta. Tuloksena oli, että vain pakollinen järjestelmä olisi taloudellisesti kannattava. Tämä tulos on kuitenkin asetettu kyseenalaiseksi viimeaikaisissa, vapaaehtoisten järjestelmien perustamista tarkastelleissa selvityksissä. Näin ollen komissio seuraa asiassa tapahtuvaa kehitystä.

Oikeudellista järjestelmää voivat täydentää vaihtoehtoiset riidanratkaisumenettelyt, varsinkin sovittelu, ja ne voivat olla käyttökelpoinen vaihtoehto sekä pk-yrityksille että suuremmille yrityksille, jos ne ovat nopeita, luotettavia ja kustannustehokkaita. Rajatylittäviä riitoja

---

40 Muistio esteiden poistamisesta immateriaalioikeusjärjestelmän käytön kehittämiseksi pk-yrityksissä: yritys- ja teollisuustoiminnan pääosastolle laadittu raportti, kesäkuu 2007: http://www.proinno-europe.eu/NWEV/uploaded_documents/IPR_Expert_group_report_final_23_07_07.pdf.

41 Yhdysvaltojen patenttilainsäädännön nojalla pienet yksiköt voivat saada 50 prosentin alennuksen maksuista, ks. http://www.uspto.gov/web/offices/pac/mpep/mpep_e8r6_appxl.pdf.

42 Esimerkiksi ensimmäistä kertaa patenttia hakevien tukeminen (esim. OSEO Innovationin 1er brevet -palvelu Ranskassa tai INSTI-pk-yritysten patenttikampanja Saksassa) tai lisätukien salliminen (esim. IPAS-palvelu Irlannissa).

43 Joissakin maissa on mahdollistettu patenteista saatavien lisenssitulojen alempi tuloverotus.

44 EUVL C 323, 30.12.2006, s. 1.

45 *The possible introduction of an insurance against costs for litigation in patent cases*, CJA Consultants Ltd, http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/patent/studies/pli_report_en.pdf – seurantatutkimus.

koskevan sovittelun puitteista säädetään direktiivissä 2008/52/EY[46]. Siinä parannetaan riidanratkaisumenettelyjen saatavuutta käsittelemällä sovittelun ja yksityisoikeudellisten oikeudenkäyntien välisen suhteen olennaisia näkökohtia ja tarjoamalla käyttökelpoisia välineitä sovittelun edistämiseksi. Komissio rohkaisee myös soveltamaan tiukkoja sovitteluvaatimuksia kotimaisissa riita-asioissa ja tukee sovittelijoita koskevien eurooppalaisten menettelysääntöjen[47] käyttöä sovittelupalvelujen laadun ja johdonmukaisuuden parantamiseksi.

Yhteisöpatenttiin ja yhdennettyyn patenttituomioistuinjärjestelmään liittyvien toimien yhteydessä tutkitaan patentteja koskevan välimies- ja sovittelukeskuksen perustamista yhteisön tasolle käsittelemään asioita, joissa kyseessä eivät ole pätevyysasiat. Tällainen keskus täydentäisi yhteisön kehyksen ulkopuolelle jääviä patenttialan vaihtoehtoisia riidanratkaisumenettelyjä, ja sillä voitaisiin pk-yritysten kannalta myös varmistaa patenttiriitojen käsittely niitä lähellä ja menettelyjen parempi saatavuus. Keskus laatisi yhteisönlaajuisen luettelon sovittelijoista ja välimiehistä, jotka voisivat avustaa osapuolia riidanratkaisussa. Vaikka vaihtoehtoiset riidanratkaisumenettelyt eivät olisi pakollisia, yhdennetyn patenttituomioistuinjärjestelmän tuomari tutkisi osapuolten kanssa, voidaanko riita ratkaista välimies- ja sovittelukeskuksen avulla.

Komissio aikoo

- tutkia, millä tavoin sovittelua ja välimiesmenettelyjä voidaan edelleen edistää ja helpottaa EU:n laajuisen patenttioikeudenkäyntijärjestelmän käynnissä olevan kehittämistyön yhteydessä.

Jäsenvaltioita

- kannustetaan Lissabonin strategian mukaisesti tarjoamaan pk-yrityksille riittävää tukea sen varmistamiseksi, että ne voivat toteuttaa teollisoikeuksiaan.

4.3. Annetaan pk-yrityksille laadukasta tukea teollisoikeuksien hallintaa varten

Euroopassa on lukuisia julkisin varoin rahoitettavia palveluja pk-yritysten tukemiseksi. Vain muutamia niistä voidaan kuitenkaan kuvailla tehokkaiksi, vaikka käytössä onkin joitakin yksittäisiä hyvin laadittuja ohjelmia[48]. Muun aineettoman omaisuuden ohella yritysten olisi sisällytettävä liiketoimintasuunnitelmansa erottamattomaksi osa-alueeksi myös teollisoikeudet niiden koko elinkaaren ajalta. Laadukkaan tuen antaminen pk-yrityksille teollisoikeuksien hallintaa varten olisi räätälöitävä vastaamaan pk-yritysten yksilöllisiä tarpeita. Tämä edellyttää teknisen, oikeudellisen ja liiketoiminnallisen asiantuntemuksen harvinaista yhdistelmää. Niinpä immateriaalioikeuksiin erikoistuvia kouluttajia valmistellaan ip4inno-hankkeeseen kuuluvan kouluttajien koulutusaloitteen[49] yhteydessä levittämään tietoa yritysten neuvontapalvelujen tarjoajille. Pk-yritysten tukipalvelut voivat myös käyttää omaa asiantuntemustaan entistä tehokkaammin. Kansalliset patenttivirastot ja teknologia-/kehitysvirastot voivat aikaansaada synergioita yhdistämällä teknisen ja/tai oikeudellisen sekä

---

46 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/52/EY, annettu 21 päivänä toukokuuta 2008 , tietyistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla (EUVL L 136, 25.5.2008, s. 3).

47 Ks. http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.htm.

48 *Benchmarking National and Regional Support Services for SMEs in the Field of Intellectual and Industrial Property*; http://www.proinno-europe.eu/admin/uploaded_documents/Benchmarking-Report-SME.pdf.

49 Ks. http://www.proinno-europe.eu/index.cfm?fuseaction=page.display&topicID=63&parentID=54.

liiketoiminnallisen asiantuntemuksensa. Uusien tiedotustoimien ja tukipalvelujen kehittämisen edistämiseen pyritään IP-Base-hankkeella. Se perustuu yhteistyöhön kansallisten patenttivirastojen ja paikallisten innovaatiorakenteiden, myös Enterprise Europe Network – verkoston, välillä.

Selviytyäkseen ja menestyäkseen eurooppalaisten pk-yritysten on toimittava yhä laajemmassa määrin EU:n ulkopuolisilla markkinoilla. Immateriaalioikeuksien vankka suoja on elintärkeää pk-yrityksille, jotta ne voivat hyötyä uusista kaupankäyntimahdollisuuksista täysimääräisesti. Komissio aikoo laajentaa kolmansissa maissa toimivien yritysten neuvontaa. Esimerkiksi Kiinassa on avattu immateriaalioikeuksien neuvontapiste antamaan yrityssuuntautunutta neuvontaa immateriaalioikeusasioissa ja oikeuksien toteuttamisen varmistamisessa. Tämän kokeilutoimen arvioinnin perusteella pohditaan, olisiko tukea syytä jatkaa pitempiaikaisesti, laajentaa tai muokata pk-yritysten tuleviin tarpeisiin vastaamiseksi.

Komissio aikoo

- arvioida immateriaalioikeuksien Kiinan-neuvontapisteen toimintaa parhaiden mahdollisten immateriaalioikeuksia koskevien tukipalvelujen tarjoamiseksi kolmansissa maissa toimiville pk-yrityksille ja sen analysoimiseksi, onko tukea mahdollista jatkaa ja laajentaa.

Jäsenvaltioita kannustetaan

- parantamaan kaikkien yritysten, myös pk-yritysten, sekä tutkijoiden tietämystä aineettoman omaisuuden hallinnasta.

5. IMMATERIAALIOIKEUKSIEN TOTEUTTAMISEN VARMISTAMINEN – VÄÄRENTÄMISEN JA PIRATISMIN TORJUNTA

Uusien innovaatioiden suojaamiseen immateriaalioikeuksilla on liitettävä tehokkaat oikeuksien toteuttamisen varmistamisen mekanismit. Väärentäminen ja piratismi ovat nousemassa hälyttävälle tasolle, mikä aiheuttaa merkittäviä seurauksia innovoinnille, talouskasvulle ja työpaikkojen luomiselle EU:ssa sekä terveys- ja turvallisuusriskejä Euroopan kansalaisille. Kansainvälinen väärennettyjen ja laittomasti valmistettujen tuotteiden kauppa arvioitiin vuonna 2005 koko maailmassa 200 miljardin Yhdysvaltain dollarin arvoiseksi[50]. Väärentäminen ja piratismi ovat valtavan laaja ilmiö, jonka arvioidaan kasvavan sekä absoluuttisesti että suhteessa koko maailman BKT:hen kansainvälisen kaupan suuntauksien mukaan. Sen vuoksi sekä EU:n sisällä että kolmansissa maissa on tarpeen tehostaa pikaisesti toimintaa eurooppalaisten yritysten ja niiden innovaatioihin tekemien investointien suojelemiseksi.

[50] Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö, *The Economic Impact of Counterfeiting and Piracy,* 4/6/07 DSTI/IND(2007)9/PART4/REV1.

5.1. Teollisoikeuksien toteuttamisen tehokas varmistaminen yhteisön lainsäädännöllä

EU:n panos väärentämisen ja piratismin torjunnassa yhtenäismarkkinoilla perustuu teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta annettuun direktiiviin[51]. Direktiivin tavoitteiden saavuttaminen edellyttää sen moitteetonta saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä ja soveltamista käytännössä. Komissio auttaa koordinoimaan täytäntöönpanokertomuksia, jotka jäsenvaltioiden on toimitettava 29. huhtikuuta 2009 mennessä.

Immateriaalioikeuksien toteuttamisen varmistamisessa voidaan soveltuvissa tapauksissa käyttää myös rikosoikeudellisia toimenpiteitä. Oikeudenhaltijoiden saatavilla olevassa suojan tasossa on kuitenkin eroavuuksia, koska rikosoikeudellisten menettelyjen ja seuraamusten täytäntöönpanossa on eroja. Komissio katsoo edelleen, että jäsenvaltioiden on luotava tehokkaat rikosoikeudelliset menettelyt.

Kun tuomioistuin on päättänyt, että immateriaalioikeuksia on rikottu, tuomion tai määräyksen täytäntöönpanon ei pitäisi aiheuttaa merkittäviä vaikeuksia oikeuden haltijalle. Komissio harkitsee parhaillaan, millä tavoin rajatylittävää tuomioiden täytäntöönpanoa voidaan yksinkertaistaa osana Bryssel I -asetuksen[52] tarkistusta. Yksi vaihtoehto on poistaa eksekvatuurimenettely[53] toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion täytäntöönpanon ennakkoedellytyksistä.

Komissio aikoo

- varmistaa, että teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta annettu direktiivi 2004/48/EY saatetaan täysimääräisesti osaksi kansallista lainsäädäntöä ja että sitä sovelletaan tehokkaasti

- pohtia Bryssel I -asetuksen tarkistuksen yhteydessä, kuinka rajatylittävää tuomioiden täytäntöönpanoa voidaan parantaa.

5.2. Rajavalvontaan liittyvät aloitteet

Tavarat, joiden epäillään rikkovan immateriaalioikeuksia, voidaan tullilainsäädännön nojalla takavarikoida yhteisön rajoilla[54]. Jotta toiminta olisi tehokasta, immateriaalioikeuksien haltijoiden on tehtävä täysimääräistä yhteistyötä tullin kanssa ja vaihdettava tietoja, joiden avulla tulli voi menestyksekkäästi kohdistaa toimensa epäilyttäviin kuljetuksiin. Tällainen yhteistyö on yksi pilari toimintasuunnitelmassa, jonka komissio laati lokakuussa 2005 tullin

---

51 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/48/EY, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2004, teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta (EUVL L 157, 30.4.2004, s. 16).

52 Neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001, annettu 22 päivänä joulukuuta 2000, tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla (EYVL L 12, 16.1.2001, s. 1).

53 Jos käytössä on eksekvatuurimenettely, yhdessä jäsenvaltiossa annettu tuomio, joka on täytäntöönpanokelpoinen kyseisessä jäsenvaltiossa, on täytäntöönpanokelpoinen toisessa jäsenvaltiossa, jos se on julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi siellä.

54 Neuvoston asetus (EY) N:o 1383/2003, annettu 22 päivänä heinäkuuta 2003, tulliviranomaisten toimenpiteistä epäiltäessä tavaroiden loukkaavan tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia sekä tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tavaroiden suhteen toteutettavista toimenpiteistä (EUVL L 328, 30.10.2004, s. 16).

toteuttamaa väärennösten ja laittomasti valmistettujen tavaroiden kaupan torjuntaa varten[55] ja jonka neuvosto on hyväksynyt. Komissio esittelee lähiaikoina suunnitelman toteuttamisesta saadut tulokset ja aikoo sen jälkeen käynnistää uuden tulliasioiden toimintasuunnitelman, joka pohjautuu ensimmäisen suunnitelman myötä saavutetulle menestykselle. Tullikoodeksiin äskettäin tehdyt muutokset, joiden tarkoituksena on kehittää suoja- ja turvallisuustarkoituksessa toteutettavaa valvontaa, tarjoavat käyttöön uusia välineitä, joilla voidaan levittää nopeasti tietoa suuririskisistä kuljetuksista. Näitä välineitä olisi käytettävä täysimääräisesti.

Tullin käsittelemät väärennettyjä ja laittomasti valmistettuja tuotteita koskevat tapaukset lisääntyivät vuonna 2007 yli 15 prosentilla, niin että niitä oli yli 43 000[56]. Tullivalvonnan avulla on saavutettu merkittäviä tuloksia, mutta se on selvästikin vain osaratkaisu. Olennaisen tärkeää on, että sen lisäksi toteutetaan toimia immateriaalioikeuksia rikkovien tavaroiden jakelun ja viime kädessä niiden valmistuksen ehkäisemiseksi. Lisäksi on tunnustettu tosiasia, että on keskeisen tärkeää jatkaa yhteistyötä niiden maiden tullien kanssa, joissa näitä tavaroita valmistetaan. Tässä tarkoituksessa Kiinan viranomaisten kanssa ollaan laatimassa yhteistä tullitoimintasuunnitelmaa väärentämisen ja piratismin torjumiseksi. Suunnitelma olisi tarkoitus saada valmiiksi vuoden 2008 aikana.

Samaan aikaan eurooppalaisten yritysten patentoimien tuotteiden väärentämisen ja kopioimisen torjuntaa voitaisiin tehostaa yhtenäisen yhteisöpatenttinimikkeen avulla, joka tarjoaisi täysimittaisen maantieteellisen suojan ilman porsaanreikiä. Tämä auttaisi ehkäisemään väärennettyjen tuotteiden tuloa Euroopan yhtenäismarkkinoille ja helpottaisi tulliviranomaisten suorittamaa takavarikointia kaikilla EU:n ulkorajoilla sekä niiden poistamista markkinoilta siellä, missä ne pääsevät jakelukanaviin.

Komissio aikoo

- pyrkiä varmistamaan, että oikeudenhaltijat ja tulli käyttävät tiedon jakamiseen tarkoitettuja välineitä tehokkaasti, jotta ne voidaan kohdistaa suuririskisiin väärennettyjen tavaroiden kuljetuksiin

- laatia uuden toimintasuunnitelman, joka koskee tullin toimintaa väärentämistä ja piratismia vastaan

- laatia vuoden 2008 aikana Kiinan tulliviranomaisten kanssa väärentämisen ja piratismin torjuntaa koskevan yhteisen toimintasuunnitelman.

5.3. Täydentävät muut kuin lainsäädäntötoimet

Oikeuksien toteuttamisen varmistaminen tehokkaasti edellyttää verkostojen kehittämistä komission ja jäsenvaltioiden välillä, jäsenvaltioiden eri viranomaisten kesken sekä julkisen ja yksityisen sektorin välillä. Myös tietoisuutta väärentämisen ja piratismin aiheuttamasta vahingosta on parannettava. Kuluttajat yhdistävät väärennetyt tuotteet toisinaan edullisiin vaatteisiin ja ylellisyystuotteisiin, mutta eivät tiedä terveys- ja turvallisuusriskeistä, joita

[55] Tiedonanto tullin toteuttamasta väärennösten ja laittomasti valmistettujen tavaroiden kaupan kehityssuuntien torjunnasta, KOM(2005) 479 lopullinen.

[56] Ks. http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/customs/customs_controls/counterfeit_piracy/statistics2007.pdf.

liittyy väärennettyihin lääkkeisiin, hygieniatuotteisiin, elektronisiin komponentteihin ja moottoriajoneuvojen varaosiin. Kovin hyvin ei tunneta myöskään yhteyttä väärennettyjen tavaroiden ja veronkierron, rahanpesun, huumekartellien, puolisotilaallisen toiminnan, järjestäytyneen rikollisuuden jengien ja lapsityövoiman käytön välillä. Yhtenä keinona piratismin torjumiseen on kannatettu laajasti ajatusta koulutuksesta ja tietoisuuden lisäämisestä siitä, kuinka tärkeitä tekijänoikeudet ovat sisällön saatavuudelle[57]. Yleinen nollatoleranssiin perustuva suhtautuminen immateriaalioikeuksien rikkomiseen auttaisi edistämään oikeudenhaltijoiden, kuten pk-yritysten, oikeuksien toteuttamisen varmistamista[58].

Tietopalveluverkostojen kehittämiseksi komissio aikoo työskennellä yhdessä jäsenvaltioiden kanssa ja tarkastella sitä, millä tavoin laitonta toimintaa koskevan tiedon keruuta ja dokumentointia voitaisiin tehostaa. Jäsenvaltioiden sisällä tärkeimmät toimijat, joihin kuuluvat tulliviranomaiset, poliisi, kaupan standardeja valvovat elimet, syyttäjät, immateriaalioikeuksia käsittelevät virastot ja tuomioistuimet, voivat parantaa toimintansa koordinointia vaihtamalla tietoa parhaista käytänteistä. Jäsenvaltioiden välille puolestaan voitaisiin luoda tehokas rajatylittävän hallinnollisen yhteistyön verkosto helpottamaan nopeaa tiedonvaihtoa. Se voisi pohjautua olemassa oleviin järjestelmiin, kuten sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmään[59], joita voitaisiin käyttää väärennettyjä tavaroita koskevan tiedon levittämiseen.

Oikeuksien toteuttamisen varmistamista voidaan kehittää myös laajentamalla julkisen ja yksityisen sektorin välistä yhteistyötä. Komissio aikoo tutkia, missä määrin EU:n tasolla olisi mahdollista neuvotella toimialasopimus tehoiskun toteuttamisesta tekijänoikeuksilla suojatun materiaalin laajamittaista laitonta latausta vastaan. Tässä yhteydessä on löydettävä keskitie henkilötietojen suojaamisen ja niiden vaikutusten välillä, joita tiedostojenjakosivustoilla on luoviin toimialoihin. Askel kohti väärennettyjen tuotteiden internetmyynnin eliminoimista voisi olla myös mahdollinen sidosryhmien sopimus EU-tasolla.

Komissio aikoo

- tarkastella, voitaisiinko uusilla tiedotuskampanjoilla muuttaa yleisön käsitystä väärennetyistä ja laittomasti valmistetuista tavaroista EU:n tasolla ja jäsenvaltioiden tasolla

- tutkia tapoja kehittää tiedonkeruuta, niin että voidaan koota kattava asiakirja-aineisto entistä paremmin suunnattujen oikeuksien toteuttamisen varmistamistoimien pohjaksi

- edistää yhteistyötä kaikkien yksittäisissä jäsenvaltioissa väärentämisen ja piratismin torjunnassa mukana olevien toimijoiden välillä kansallisella tasolla toteutettavien toimien tehokkuuden parantamiseksi

- tarkastella ratkaisuja tehokkaan verkoston luomiseksi jäsenvaltioiden välistä hallinnollista yhteistyötä varten Euroopan laajuisten toimien mahdollistamiseksi

---

57 Tiedonanto luovasta verkkosisällöstä sisämarkkinoilla, KOM(2007) 836 lopullinen.

58 Väärentämisen vaikutukset EU:n pk-yrityksille ja immateriaalioikeuksien toteuttamisen varmistamiseksi toteutettuja julkisia ja yksityisiä aloitteita ja voimavaroja koskeva katsaus; http://www.ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/industry/doc/Counterfeiting_Main%20Report_Final.pdf.

59 Ks. http://ec.europa.eu/idabc/en/document/5378/5637.

- helpottaa immateriaalioikeuksien rikkomisen torjuntaa koskevien sopimusten tekemistä yksityisen ja julkisen sektorin välillä

- pyrkiä neuvottelemaan EU-tasolla tehtävästä toimialasopimuksesta piratismiin ja väärennettyjen tavaroiden myyntiin liittyvän toiminnan supistamiseksi internetissä.

Jäsenvaltioita kehotetaan varmistamaan Lissabonin strategian puitteissa, että oikeuksien toteuttamisen varmistamisesta vastaavien viranomaisten käytettävissä on riittävästi tietoa ja resursseja, niin että nämä voivat työskennellä rakentavalla tavalla oikeudenhaltijoiden kanssa immateriaalioikeuksien rikkomisen torjumiseksi.

6. KANSAINVÄLINEN ULOTTUVUUS

6.1. Tavaramerkkilainsäädännön uudistaminen

Maailman henkisen omaisuuden järjestön WIPOn Singaporen sopimus tavaramerkkioikeudesta[60] vuodelta 2006 pohjautuu vuonna 1994 tehtyyn tavaramerkkioikeutta koskevaan sopimukseen, ja sen tarkoituksena on luoda nykyaikainen ja dynaaminen kansainvälinen kehys tavaramerkkien hallinnollisten rekisteröintimenettelyjen yhdenmukaistamiselle. Sopimuksessa otetaan huomioon viestintäteknologian uudet kehityssuuntaukset, siinä määrätään määräaikoja koskevista helpotustoimista ja tunnustetaan erikseen muut kuin perinteiset näkyvät tavaramerkit sekä näkymättömät tavaramerkit kuten äänestä koostuvat ja makuun perustuvat merkit. Lisäksi siihen sisältyy erityisjärjestelyjä, joilla pyritään antamaan kehitysmaille teknistä apua, jotta ne voivat hyödyntää sopimuksen määräyksiä täysimääräisesti. Euroopan teollisuus voi hyötyä sopimuksen onnistuneesta hyväksymisestä vain niin, että EU:n jäsenvaltiot ja Euroopan yhteisö ratifioivat sen tai liittyvät siihen.

Komissio aikoo valmistella EY:n liittymistä Singaporen sopimukseen tavaramerkkioikeudesta ja kannustaa jäsenvaltioita ratifioimaan sen.

6.2. Patenttijärjestelmän uudistamisen asialista

Patenttilainsäädännön yhdenmukaistamisella helpotettaisiin eurooppalaisten yritysten mahdollisuuksia patentoida keksintönsä EU:n ulkopuolella. Patenttiyhteistyösopimus[61] on vuodesta 1970 lähtien mahdollistanut maailmanlaajuisen patenttisuojan hankkimisen yhdellä kansainvälisellä hakemuksella. Muotovaatimuksia koskeva lainsäädäntö on saatu pitkälle yhdenmukaistettua vuonna 2000 tehdyllä patenttilakisopimuksella[62], mutta aineellisen patenttioikeuden harmonisointia koskevasta sopimuksesta sopimisessa ei ole juurikaan edistytty. Kehitysmaat ovat korostaneet, että patenttijärjestelmässä olisi otettava asianmukaisesti huomioon niiden edut. Mutta myös teollisuusmaiden patenttijärjestelmien välillä on perustavanlaatuisia eroja. Yhdysvalloissa patentti myönnetään jonkin keksinnön ensimmäisenä toteuttavalle henkilölle, kun taas Euroopassa patentti myönnetään sille, joka ensimmäisenä tekee patenttihakemuksen. Muihin eroihin kuuluu muun muassa se, että Yhdysvalloissa on käytössä hakemuksen jättämistä edeltävä uutuuden suoja-aika (*grace period*), jolloin voidaan julkistaa tietoja ilman että siitä on haittaa myöhemmille

60 Ks. http://www.wipo.int/treaties/en/ip/singapore/.
61 Ks. http://www.wipo.int/treaties/en/registration/pct/.
62 Ks. http://www.wipo.int/treaties/en/ip/plt/index.html.

patenttihakemuksille. Yhdysvalloissa ei ole myöskään velvoitetta julkistaa kaikkia vireillä olevia hakemuksia 18 kuukauden kuluttua niiden jättämisestä tai etuoikeuspäivästä. Komissio aikoo työskennellä transatlanttisessa talousneuvostossa yhdessä EU:n jäsenvaltioiden kanssa sen hyväksi, että kansainvälisen patenttilainsäädännön yhdenmukaistamisen saralla päästäisiin eteenpäin.

Patenttilainsäädännön laajamittainen yhdenmukaistaminen yksinkertaistaisi patenttien käsittelyä, helpottaisi kattavampaa työnjakoa patenttivirastojen välillä ja voisi loppujen lopuksi johtaa myönnettyjen patenttien keskinäiseen tunnustamiseen virastojen välillä. EU:n vastuulla on varmistaa, että patentoitavuutta koskevat tiukat vaatimukset sisällytetään myös osaksi monenvälisiä sopimuksia.

Komissio aikoo tehdä yhteistyötä EU:n jäsenvaltioiden kanssa edistääkseen kansainvälisen patenttilainsäädännön yhdenmukaistamista aineellisen patenttioikeuden harmonisointia koskevasta sopimuksesta käytävissä neuvotteluissa sekä transatlanttisessa talousneuvostossa.

6.3. Immateriaalioikeuksien toteuttamisen varmistaminen kolmansissa maissa

Immateriaalioikeuksien väärinkäytön lisääntyminen kolmansissa maissa aiheuttaa yhä enemmän huolta EU:n liikeyrityksille, sillä se kohdistuu yhteen niiden merkittävistä kilpailueduista. Laadittuaan vuonna 2004 strategian teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöön panemiseksi yhteisön ulkopuolisissa maissa[63] komissio korosti tarvetta tehostaa immateriaalioikeuksien toteuttamisen varmistamiseen liittyvää toimintaa ja yhteistyötä tiettyjen ensisijaisten maiden kanssa[64], jotka oli määritelty erillisen, säännöllisesti päivitettävän tutkimuksen perusteella[65]. Ensisijaisten maiden kanssa toteutettaviin toimiin kuuluu yhteistyön tehostaminen samanmielisten maiden kanssa, immateriaalioikeuksia koskevien vuoropuhelujen käynnistäminen, teknisen avun resurssien uudelleensuuntaaminen oikeuksien toteuttamisen varmistamiseen ja kyseisissä maissa toimiville EU:n yrityksille suunnatun immateriaalioikeusasioita koskevan tiedotuksen lisääminen. Kahdenvälisellä tasolla kaikkiin neuvoteltavina oleviin kauppasopimuksiin sisältyy erityinen immateriaalioikeuksia koskeva luku. Niillä yhdenmukaistetaan sääntelyä, minkä kautta on tarkoitus saavuttaa immateriaalioikeuksien tehokas suoja ja niiden toteuttamisen varmistaminen sekä selkeyttää kansainvälisiä velvoitteita entisestään.

Uusia monenvälisiä aloitteita oikeuksien toteuttamisen varmistamisesta on syntynyt eri foorumeilla kuten WTO:n/TRIPS-neuvoston, G8:n (Heiligendammin prosessi), OECD:n ja WIPOn piirissä. Hiljattain on esitetty uusi ehdotus immateriaalioikeuksia koskevan kansainvälisen kehyksen vahvistamiseksi: väärentämisenvastainen kauppasopimus (ACTA). Tällä Yhdysvaltojen ja Japanin yhteisellä aloitteella pyritään saamaan aikaan immateriaalioikeuksien rikkomisen torjuntaa koskeva kansainvälinen sopimus. Siinä määritellään kolme tärkeää aluetta, joista on sovittava: kansainvälinen yhteistyö (pääasiassa tullien ja muiden lainvalvontavirastojen välillä), oikeuksien toteuttamisen varmistamisedellytysten tehostaminen parantamalla asiantuntemusta ja sääntelykehys. Ottaen huomioon koordinoidun toiminnan mahdollisuudet komissio toimii neuvotteluvaltuuksiensa pohjalta virallisen sopimuksen tekemiseksi.

---

63 EUVL C 129, 26.5.2005, s. 3.

64 Globaali Eurooppa kilpailijana maailmassa – EU:n kasvu- ja työllisyysstrategiaan liittyvä tiedonanto, KOM(2006) 567 lopullinen.

65 http://ec.europa.eu/trade/issues/sectoral/intell_property/survey2006_en.htm.

Komissio aikoo

- toteuttaa säännöllisesti immateriaalioikeuksien toteuttamisen varmistamista EU:n ulkopuolella koskevia tutkimuksia

- pyrkiä saamaan immateriaalioikeuksien tehokkaan suojan ja toteuttamisen varmistamisen osaksi kahdenvälisiä kauppasopimuksia

- vahvistaa oikeuksien toteuttamisen varmistamiseen liittyvää toimintaa ja yhteistyötä sääntelyä koskevan vuoropuhelun avulla kolmansien maiden kanssa, erityisesti niiden kanssa, joissa esiintyy paljon väärennöksiä ja piratismia

- edistää tuotevääreennösten torjuntaa koskevan monenvälisen kauppasopimuksen toteutumista.

6.4. Kehitysyhteistyökysymykset

Viime vuosina kansainvälisissä keskusteluissa on keskitytty teollisoikeuksiin kehitysmaissa ja siihen, millä tavoin niitä voidaan käyttää sosiaalisen, ympäristöön liittyvän, taloudellisen ja kulttuurisen kehityksen välineenä. WIPOon vuonna 2007 perustettu kehitysyhteistyötä ja teollisoikeuksia käsittelevä pysyvä komitea voisi jatkossa olla merkittävä foorumi tässä keskustelussa edistymiseksi. Toinen esimerkki on Maailman terveysjärjestön kansanterveyttä, innovointia ja teollis- ja tekijänoikeuksia käsittelevä hallitustenvälinen tilapäistyöryhmä, joka on äskettäin saanut valmiiksi kokonaisstrategian[66], jonka tarkoituksena on parantaa lääkkeiden saatavuutta ja puuttua liian vähälle huomiolle jääneiden sairauksien kasvavaan ongelmaan erityisesti kehitysmaissa. EU:lla on edelleen tärkeä rooli kehitysmaiden ja vähiten kehittyneiden maiden hyväksi laadittavien teollisoikeutta koskevien aloitteiden yhteydessä.

Immateriaalioikeuksia koskevien toimintalinjojen ja teknologiansiirrolle suotuisan toimintaympäristön välinen suhde on vahvistettu vuonna 2007 laaditussa Balin etenemissuunnitelmassa[67], joka liittyy ilmastonmuutosta koskevaan Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimukseen. EU on valmis aloittamaan keskustelun, jos mahdolliset sivuvaikutukset uhkaavat vaikeuttaa kehitysmaiden edistymistä ilmastonmuutoksen torjunnassa.

Euroopan yhteisö teki vuonna 2004 WIPOn henkistä omaisuutta, geneettisiä varoja, perinteistä tietämystä ja kansanperinnettä käsittelevälle hallitusten väliselle komitealle ehdotuksen, jonka mukaan patentinhakijalle asetettaisiin pakollinen vaatimus antaa tiedot patenttihakemuksessa käytetyn perintöaineksen ja siihen liittyvän perinteisen tietämyksen lähteestä tai alkuperästä[68]. Tämä vaatimus voisi auttaa alkuperäisväestöä, jolta kyseinen perintöaines ja perinteinen tietämys ovat peräisin, mahdollistamaan sen tarkistamisen, onko perintöaineksen saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevia sääntöjä noudatettu. Näin voitaisiin jakaa patenttien kaupallisesta hyödyntämisestä saatava hyöty sekä auttaa patenttivirastoja kyseisten keksintöjen uutuuden tarkastelussa. Sen vuoksi komissio jatkaa tukeaan ehdotuksen hyväksymiseksi tehtävälle työlle ja panee merkille, että joidenkin jäsenvaltioiden patenttilainsäädännössä on säännöksiä patenttihakemuksiin liittyvän eloperäisen aineksen maantieteellisen alkuperän ilmoittamisesta.

---

66 http://www.who.int/phi/documents/POAWhitePaper.pdf.

67 Ks. http://unfccc.int/meetings/cop_13/items/4049.php.

68 Ks. http://www.wipo.int/tk/en/genetic/proposals/european_community.pdf.

Maailman kauppajärjestön WTO:n hyväksyttyä Dohan julistuksen[69] vuonna 2001 ja sitä seuranneiden TRIPS-sopimuksen muuttamisesta tehtyjen päätösten[70] jälkeen EU antoi toukokuussa 2006 asetuksen kansanterveysongelmista kärsiviin maihin vietävien lääkkeiden valmistusta koskevien patenttien pakkolisensoinnista[71]. Se, että EU ratifioi TRIPS-sopimuksen muuttamisesta vuonna 2005 tehdyn pöytäkirjan, on tärkeä signaali sitoutumisesta tähän asiaan.

Komissio aikoo osallistua aktiivisesti kansainvälisiin keskusteluihin, joiden tarkoituksena on auttaa kehitysmaita käyttämään teollisuusoikeuksiensa mahdollisuuksia.

7. PÄÄTELMÄT

Nykyisen teollisoikeuksien järjestelmän puutteiden korjaamiseksi ja Euroopan innovaatiomahdollisuuksien ja kilpailukyvyn hyödyntämiseksi parhaalla mahdollisella tavalla tarvitaan yhdennettyä toimintaa. Patenttien alalla jo pelkästään yhteisöpatentin avulla voitaisiin helpottaa huomattavasti keksintöjen suojaamiseen liittyviä vaikeuksia, joita eurooppalaisilla keksijöillä ja yrityksillä on esimerkiksi kustannusten ja monimutkaisten menettelyjen vuoksi. Lisäksi riitojenratkaisumenettelyjen saatavuutta ja sekä oikeudenhaltijoiden että kolmansien osapuolten oikeusvarmuutta voitaisiin parantaa merkittävästi yhdennetyllä EU:n laajuisella tuomioistuinjärjestelmällä. Sen vuoksi on erittäin tärkeää, että nämä tavoitteet saavutetaan pikaisesti.

Kun vireillä olevat lainsäädäntöehdotukset on hyväksytty, yhteisön tasolla on käytössä tärkeimpien teollisoikeuksien suojaamisjärjestelmät. Järjestelmien osatekijöitä on kuitenkin arvioitava ajan mittaan niiden mahdollisimman suuren tehokkuuden varmistamiseksi. Lisäksi tarvitaan merkittäviä täydentäviä toimia tukemaan oikeudellista kehystä, jotta se tarjoaa kaikenkokoisille eurooppalaisille yrityksille kaikilla aloilla sekä keksijöille ja tutkimusorganisaatioille vahvat, täytäntöönpanokelpoiset oikeudet, niin että ne voivat hyötyä täysimääräisesti maailmanlaajuisen osaamisyhteiskunnan tarjoamista mahdollisuuksista.

Tässä tiedonannossa hahmotellaan lähinnä yhteisön tasolla toteutettavia toimia. Sen tarkoituksena on kuitenkin innostaa jäsenvaltioita ja sidosryhmiä lisäämään vuoropuhelua ja toimia. Tässä yhteydessä jäsenvaltioiden osuutena on laatia strategioita oman toimivaltansa piiriin kuuluvilla alueilla. Lisäksi keksijät, tutkimusorganisaatiot ja pk-yritykset on saatava tietoisemmiksi teollisoikeuksien tarjoamista mahdollisuuksista, jotta ne voivat tehdä perusteltuja valintoja. Hyödyntäessään virallisia teollisoikeuksia yritysten olisi sisällytettävä ne osaksi kokonaisliiketoimintastrategiaansa. Sen vuoksi vastuu teollisoikeuksien Euroopan taloudelle tarjoamien kaikkien mahdollisuuksien hyödyntämisestä on yhteinen.

---

69 Ks. http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_trips_e.htm.

70 Ks. http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/implem_para6_e.htm ja http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/wtl641_e.htm.

71 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 816/2006, annettu 17 päivänä toukokuuta 2006, kansanterveysongelmista kärsiviin maihin vietävien lääkkeiden valmistusta koskevien patenttien pakkolisensoinnista (EUVL L 157, 9.6.2006, s. 1).